

Simeon Yanev
(Bulgaria, Sofia)

The Literary Horizons of Georgi Tsankov

Abstract: This study examines Georgi Tsankov's Literary Horizons as a distinctive form of essayistic literary criticism that combines erudite overview with a strongly personal mode of engagement. Focusing on Tsankov's ability to render both author and book immediately perceptible within a limited textual space, the analysis explores how his critical practice departs from conventional survey writing by avoiding plot summary and biographical anecdote in favour of contouring aesthetic value through comparison, analogy, and contrast. Particular attention is paid to the emergence of a secondary narrative line within the essays – composed of reflective and often lyrical digressions – which gradually constructs a portrait of the critic himself as a sensitive and deeply involved reader. The article argues that this subjective presence does not undermine critical validity but rather functions as a substitute for the diminished role of operative literary criticism today, transforming review writing into a hybrid form situated between criticism and essay. In this sense, Tsankov's texts are interpreted as an example of a broader symbiosis between scholarly insight and literary expression, where lived experience and intellectual judgement converge to produce a recognisable and enduring critical stance.

Симеон Янев
(България, София)

Литературните кръгозори на Георги Цанков

Намирам се не пред „роман-река“ и не пред море, в което се вливат всички реки, нито дори пред океан, за необятността на който нямам еквивалент за сравнение. „Кръгозорите“ на Георги Цанков са като звездно небе, което е невъзможно да се обхване с един поглед, но затова пък те радва с всяка отделна своя звезда, (в нашия случай автор и книга) която е погълнала погледа ти.

Тук става дума за невероятно умение да се направят зрими – в рамките на няколко мига, по-скоро на няколко реда – и авторът, и книгата му. Не знам колко стотици, вероятно до хиляда книги, са побрали в страниците си „кръгозорите“, но твърдя, че са зрими; че не се сливат както обикновено се случва в подобни прегледи. И това е първото, което спечелва читателят. Без да разказва сюжети и без да ги ръси с пикантерии от живота на автора, Георги Цанков създава контур и на автора, и на книгата. Също така пестеливо, и най-често в съпоставка по сходство или в различие, се определя и стойността ѝ.

Какво повече е нужно за един обзор?

Какво повече и какво по-точно бих могъл да кажа за ерудицията, с която се срещаме в новия том с книжни кръгозори. Тя е толкова безспорна, колкото и полезна за хора, които живеят сред книгите, и не само за тях. Тя е и пример за едно голямо предимство на книжното тяло пред удобствата и предимствата на властващия днес интернет. Чел бях и познавах, ако не всички от публикациите на Георги Цанков, но все пак достатъчно в интернетта, за да си мисля, че знам какво могат да ми предложат те. А се оказва, че не знам. Изненада ме това – есетата предлагат и нещо друго, което се губеше в периодичните публикации. В интернет пространството. Знак за него Цанков е оставил още в

самото начало на книгата, но, за да го разчетеш, трябва да прочетеш поне още 50–60 страници. Става въпрос за един тип лирични, но и не всякога лирични отклонения, в които той сякаш забравя основния предмет на изложението си и заговорва споменно за автора, за книгите му, а често и за себе си в общото им време. Това са най-често кратки фрагменти, прерастващи понякога в епизоди, които в потока на информацията започват да се осъзнават като разказ за времето, не във фактологията, а в съпреживяването, и като човешко битие. Да кажа направо – като друга наративна линия, където не фактите, а съпреживяването им става основен ракурс.

Смея да твърдя, тази странична, но не и случайна линия на кръгозорите, формира сюжет със своя интрига, който е ценен с това, че постепенно изгражда контура на авторския духовен образ в различните му роли, между които най-силна е тази на вдъхновения от словото ценител.

Георги Цанков има редкия дар да открива красивото и доброто и, съпреживявайки го в пълна степен, да предаде вълнението си и на читателя. Той прави това така вдъхновено, та става излишно да търси баланси и да се застрахова в критическа обективност. Неговата обективност е възхищението, зад чийто благороден блясък се крие присъдата на онова, което не е достойно за него. Ето така четвъртъците, невидимо и по-точно деликатно покрай световите на книгите, с които ни приобщават, говорят и за своя автор, за техния Цанков, създателят им. В един от тях с пределна яснота той казва това, което аз се опитвам да обясня. Ето го изразено в една само фраза: „Аз се изповядвам в това, което пиша за книгите, които чета“.

Едва ли би могло да се каже нещо по-точно. Рецензиите на Цанков са далеч не само стандартните прегледи на книжна продукция, каквито са по предназначение, но са и авторски откровения в също така нестандартен жанров регистър, този на есета.

Тук вече в книгата, която ги е събрала в годините на хаос и войни, можем да видим, че тези уж прегледи, именно от личностното присъствие в тях, се превръщат в особен род институция, която успешно замества липсата на действителна оперативна критика днес. Ролята на критиката, знаем, не е само да оценява, нито само да категоризира. Още по-трудната ѝ функция е да сравни, съпреживявайки. И ако за първото се изисква ерудиция, съответстваща на сравнимото, за второто е необходима органична лична сензитивност, за да направи наличното познаваемо. Това вече ни подсказва, че ако информативното е водещият план на текста, то художествено-илюзивното никак не му е чуждо. В този смисъл съвсем не е случайно, че Георги Цанков мисли текстовете си като есета.

Тук се срещаме не просто с автор, който споделя мненията си за тази и онази книга, както е нормално за прегледите в каквато и жанрова форма да са поднесени. Напротив, имаме работа с човек, който се изповядва, допуска ни до вътрешното си съдържание. Ще си позволя и аз едно подобно на Георгицанковите горни признания. Ако нещо съм придобил в собствената си литературна практика, това е убеждението, че литературата, за да бъде литература, преди всичко трябва да изгражда образи. Наличието на образ в един есеистико-аналитичен текст е силен бонус към иначе ясната му жанрова определеност. Присъствието му преформулира жанра и ориентира читателя да прозре симбиозата между изкуството и науката. Такава симбиоза виждам в текстовете на Георги Цанков. Такъв род текстове в недалечното минало у нас създаваха Тончо Жечев, Здравко Петров, в по-близко време и до днес Светлозар Йгов, а в силно индивидуализиран вид и Цветан Стоянов. Но, наличието на белези на сродност между типа на свободния есеистико-критичен изказ в писането на Цанков, не трябва да се приема като отказ от собствения му стил на ерудитско писане.

„Кръгозорите“ напротив, са зрелия плод на тази споделеност. Тук ерудитското познание рязко минава във втория план, а в замяна, човешкото присъствие превръща книгата в четиво от художествен тип, в което не фактът, а образът е водещ. За мен няма по-сигурен знак за това, че едно четиво прераства в литература, от появата на образ в него.

Георги Цанков, в хода на повествованието, отначало инцидентно, като че ли за да го превърне в периодично, използва такива преходи. Говоря за онези (фрагменти ли да ги нарека или епизоди?) на лично, или още по-точно, на личностно присъствие, чиято цена не се измерва в ерудитско познание, а в преживяност и споделеност. Ето един пример за това, как спонтанно се случва този преход:

„В моя живот на литератор най-много и най-вдъхновено съм писал за Николай Кънчев, за Кирил Кадийски, за Иван Методиев и за Александър Томов.“

Тук, струва ми се, става вече възможно да изразя онази идея, която се породи в съзнанието ми, докато четях книгата и остана там, след като я привърших. Тя е опит да обхвана таланта на Георги Цанков, ако не като цяло, то поне като израз на онази част в него, която ми се представя като негова мисия в българската култура. Той, както е известно, е преводач от френски, но най-вероятно малцина знаят, че повече от това е и преводач от български, и – за българи. Разкрива се и в настоящия том, в съвкупността на текстовете. Охрабрих се да мисля така не само подбуждан от собственото си предчувствие, но и от него самия в процеса на четенето. Георги Цанков ни предлага с пределна искреност това, което е цялата истина за неговите тъй наричани прегледи. Ето как звучи безапелационната му откритост:

„Така или иначе, напълно осъзнавам, че не пиша обикновена литературна критика. Опитвам се да изразя себе си чрез онова, което съм прочел. И това за мене е – без излишна патетика! – въпрос на живот и смърт.“

След десетилетия живот в литературата, трябва да си призная, че не познавам друг автор от съвременниците си, който така успешно да е отговарял на тази необходимост на нормалния литературен процес. Още по-важното е, че той не се изживява само в позицията на посредник, а има свое естетическо верую, което се базира не върху малко или много постигната свобода на словото, а върху свободата на словото като условие на конструктивната градивност на литературата. Това вече не означава нищо друго, освен собственото му присъствие там.

Здраве и успех, драги Георги в делото на твоя живот!